

O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi
Xorazm Ma'mun akademiyasi

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
FANLAR AKADEMIYASI

Xiva
4-may 2023-yil

**“Beruniy va Ibn Sino – Ikkinchi ming yillikning taqdirini o‘zgartirgan daholar:
Ma’mun akademiyasining jahon fani taraqqiyotida tutgan o‘rni” mavzusidagi**

XALQARO ILMIIY KONFERENSIYASI MATERIALLARI

**Xiva
4-may 2023-yil**

Mazkur anjuman O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 29-iyuldagi “Turkiy davlatlar bilan turizm sohasidagi hamkorlikni jadal rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PK-338-sonli Qarori ijrosini ta‘minlash maqsadida Xorazm Ma‘mun akademiyasida o‘tkazilmoqda. Anjuman ilmiy to‘plamida tadqiqotchi olimlar, talabalar, mazkur allomalar hayoti, faoliyati, ilmiy merosiga qiziquvchilarning ilmiy maqolalari jamlangan

Mas‘ul muharrir:
R.B.Mahmudov – filologiya fanlari doktori, dotsent

Xalqaro konerensiya to‘plami Xorazm Ma‘mun akademiyasi Ilmiy kengashining 2023-yil 28-apreldagi 4-sonli yig‘ilishida nashrga tavsiya etilgan.

To‘plamdan o‘rin olgan maqolalarning saviyasi, sifati va ilmiy dalillarning haqqoniyligi hamda mazmuni uchun mualliflar mas‘uldirlar.

© Xorazm Ma‘mun akademiyasi, 2023.

Alloma Abu Ali Ibn Sinoning ta'lim-tarbiya borasida ilmiy-falsafiy ta'limoti nafaqat Markaziy Osiyoda, xatto G'arbiy Yevropa mamlakatlarida ham ilg'or fikrlarning rivojlanishiga katta ta'sir ko'rsatdi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Abu Nasr Forobiy. Fozil odamlar shahri. – Toshkent: Abdulla Qodiriy nomidagi nashriyoti, 1993.- 224 b.
2. Abu Rayhon Beruniy. Tarvixlar (“Javohirotnomasi”dan “Mineralogiya”) – Toshkent: Meros, 1991.- 13 b.
3. Abu Ali Ibn Sino. Tib qonunlari. 3 jildlik saylanma. – Toshkent: Fan, 1992.- 453 b.
4. Uchkunovna, Raxmanova Dilfuza. "Buyuk ajdodlarimiz ta'limotida sog'lom avlodni tarbiyalash." *Pedagog* 1.2 (2022): 186-190.

PSIXOLOGIYANI O'RTA ASRLARDA RIVOJLANISHI

Raxmanova Dilfuza Uchkunovna

Chirchiq davlat pedagogika universiteti

Psixologiya kafedrasida o'qituvchisi

(dilfuza.raxmanova.89@mail.ru)

Abdusamatova Nurixon Abduvohid qizi

Chirchiq Davlat Pedagogika universiteti

Pedagogika va psixologiya yo'nalishi

3-bosqich talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada Abu Ali ibn Sinoning psixologik qarashlari haqidagi fikrlari so'z yuritiladi.

Kalit so'zlar: Abu Ali ibn Sino, psixologiya, sharq, O'rta Osiyo, tarix, ruhiy quvvatlar.

Kirish (Introduction). Sharqda psixologik qarashlarning paydo bo'lishida buyuk sharq mutafakkirlarining roli kattadir. Ular orasida Al-Xorazmiy (783-850), Al-Farobiy (873-950), Abu Rayxon Beruniy (973-1048), Abu-Ali Ibn Sino (980-1037), Mirzo Ulug'bek (1324-1409) kabilar o'zlarining inson psixikasi va yosh avlodni tarbiyalashga doir boy fikrlari va qarashlarini me'ros sifatida qoldirganlar.

O'rta asr psixologik qarashlarida O'rta Osiyolik mashhur mutafakkirlar Forobiy, Beruniy va Ibn Sinoning psixologiya sohasidagi fikrlari muhim ahamiyatga egadir. O'rta Osiyo xalqlari boshqa dunyoviy fanlar qatori psixologiya fani sohasida ham boy merosga ega. Xalqimizning buyuk namoyandalari, butun dunyoda nomi tarqalgan mutafakkirlar, olimlar va shoirlar inson ruhiy jarayonlarini talqin etishda o'z zamonasi uchun ilg'or fikrlarni olg'a surdilar. Bu mutafakkirlardan Forobiy, Ibn Sino va Beruniylarning psixologiya sohasidagi fikrlari, milliy psixologiya tarixi va hozirgi mustaqillik davri uchun g'oyat katta ahamiyatga egadir.

IX - XI asrlarda ijod etgan mutafakkirlarimiz hayoti O'rta Osiyo, umuman yaqin va O'rta Sharqda iqtisodiy va siyosiy ziddiyatlar kuchaygan, har xil ijtimoiy tabaqalar o'rtasida kurashlar avjiga chiqqan, turli-tuman g'oyaviy oqimlar orasida keskin kurashlar boshlangan bir davrga to'g'ri keldi. Shu davrda ijtimoiy hayotning boshqa sohalaridagi kabi inson ruhini talqin qilish borasida ham turli yo'nalishlar va oqimlar o'rtasida keskin kurash ketar edi. O'rta Osiyo mutafakkirlarining ilmiy ijodi materialistik yo'nalishni yanada rivojlantirish, mustahkamlashda alohida ahamiyat kasb etdi.

Mavzuga oid adabiyotlarning tahlili (Literature review). O'z davrining zabardast olimi Ibn Sino (980-1057) ilmiy merosida psixologiya masalalariga ham katta e'tibor berganligini ko'ramiz. Mutafakkirlar orasida ayniqsa Ibn Sinoning mantiq, metafizika, tabiiy fanlar haqidagi fikrlari o'sha davr ilmiy taraqqiyotiga katta hissa qo'shdi. U maxsus psixologik muammolar bilan shug'ullangan olimlardan biridir. Uning rux haqida, asab tizimi, miyaning funksional tuzilishi haqidagi fikrlari hozirgi zamon psixologiyasini, psixikaning mexanizmlarini o'rganishda ahamiyatlidir. Uning temperament tiplari to'g'risidagi ta'limoti psixologiyaga qoshgan eng katta hissasidir. Ibn Sino birinchi bo'lib psixoterapevtik usullarni qo'llagan olimdir. U o'zidan ilgari o'tgan olimlar - Forobiy, al-Qonun, ar-Roziy va boshqalarning psixologiya sohasidagi ta'limotlarini mukammal o'rgandi va hattoki, maxsus asarlar ham yozib qoldirdi. Jumladan, “Jon to'g'risida”, “Tushni yo'yish kitobi”, bulardan tashqari, “Tib qonunlari”, “Shifo beruvchi kitob”, “Donishnoma” va boshqa asarlarida psixologiyaga doir ko'pgina muammolarni hal qilishga harakat etgan. Ibn Sinoning psixologiya masalalari bilan shug'ullanishiga

birinchidan, o'zidan ilgari o'tgan Sharq mamlakatlari olimlari tomonidan yozib qoldirilgan asarlarni o'rganib, fanning bu sohasi bo'yicha ham o'zining original fikrlarini bildirish; ikkinchidan antik dunyo olim, faylasuflarining ta'siri ham katta rol o'ynadi. Xususan Aristotel Ibn Sinoning falsafada "birinchi o'qituvchisi" edi. U Aristotelning "Jon haqida"gi asari bilan yaxshi tanish edi; uchinchidan, olimning meditsina sohasidagi olib borgan ishlarida odam anatomiyasi, fiziologiyasi va nerv sistemasini yaxshi o'rganish va shu asosda har xil kasalliklarni davolash jarayonida kishilarning psixik xususiyatlarini bilish zarur edi; to'rtinchidan, yosh avlodni o'qitish va tarbiyalash masalalarini to'g'ri hal qilishda psixologiyaga murojaat qilish va undan foydalanish zarurligini anglab yetgan edi.

Tadqiqot metodologiyasi (Research Methodology). Ibn Sinoning psixologiya sohasidagi ta'limoti asosan ilmiy xarakterga egadir, bu uning tirik organizmdagi hayotiy biologik protsesslarni tushuntirishida yaqqol ko'rinadi. Buyuk olim psixologiya sohasidagi risolalarida qanday masala yuzasidan ilmiy-tekshirish ishi olib bormasin, avvalo, tekshirilayotgan ob'ekt mavjudmi yoki yo'qmi ekanligini aniqlash keraqligini uqtiradi. Agar har qanday narsa va hodisa ichki yoki tashqi sabablar bilan harakatga keladigan bo'lsa, demak insonning yashashi va harakatida ham birorta sabab bo'lishi kerak, bunday sabablardan biri "Ruhiiy quvvatlar" deb ko'rsatadi olim. Aristotel va Forobiy kabi Ibn Sino ham odam tanasi va "Ruhiiy quvvatlar" materiya bilan shaql tariqasida bir-biridan ajralmagan holda mavjud ekanligini ta'kidlaydi. Ibn Sino psixika hayvonlar bilan insonlarga xos narsa deb ta'kidlar ekan, hayvonlar psixikasining instinktiv xarakterga ega ekanligini, inson esa ongli fikrlovchi zot ekanligini uqtiradi.

"Instinkt", - deydi olim, - shunday quvvatdirki, bu hayvon ongida mantiqsiz vujudga keladi ". Kishining ongli va mantiqiy fikrlashida asosiy markaz miya ekanligini tushunib yetdi va miya... seziluvchi suratlarni idrok qiladi yoki saqlaydi. Xayolda saqlangan suratlarni birlashtirib yoki bo'lib ish yuritadi va shu bilan sezgi orqali kelgan suratlarga o'xshagan turli suratlarni vujudga keltiradi, - deydi¹ u.

Bu jarayonlar Ibn Sino fikricha, nervlar vositasi bilan sodir bo'ladi, kishidagi nerv sistemasining tuzilishini ko'rsatishga harakat qiladi. Olimning fikricha, nervlarning boshlanish joyi bosh miya bo'lib, organizmning barcha tomonlariga tarqaladi va shu tufayli odam tashqi olamdan bo'ladigan ta'sirotda javob qaytarish qobiliyatiga ega bo'ladi.

Tahlil va natijalar (Analysis and results). Ibn Sino Forobiyning sezgilar to'g'risidagi ta'limotini rivojlantirib, insonda beshta sezgi mavjud ekanligini, o'sha sezgilar orqali, tevarak-atrofdagi narsa va hodisalarning ta'siriga javob qaytarilishi, ularning xususiyatlari va ahamiyati haqida to'xtalib, har qaysi sezgining bosh miyada alohida boshqarib boradigan markazi bor ekanligini ishonch bilan bayon etadi. Hislarning boshlanish o'rni miya bo'lib, har qaysi bosh his uchun ta'siri paydo bo'ladigan ayrim organ bo'ladi. Masalan, ko'ruv markazi miyaning ensi qismida joylashgan bo'lib, bosh miyaning o'ng tomonidan keladigan nervlar kuz qorachig'ining chap tomoniga, chap tomonidan keladigan nervlar o'ng tomonga taralgandir. Bunday nervlarning ... bir-birini kesib o'tishi har ikkala kuzning barobar teng ko'ra olish uchun zarurdir, deb ta'kidlaydi.

Xulosa va takliflar (Conclusion/Recommendations). Ibn Sino insonning fikrlash qobiliyatiga, xayol xotirasi va iroda sifatlariga yuksak baho beradi va bu psixik jarayonlarning bir-birlari bilan mustahkam bog'liq ekanligini anglaydi. Ayniqsa, Ibn Sinoning mijozlar (temperament) to'g'risidagi fikrlari tabiiy-ilmiy jihatdan diqqatga sazovordir. Bu sohadagi ta'limot qadimgi Gretsiya olimi Gippokratning (miloddan avvalgi U asr) gumaral nazariyasiga asoslanadi. Ibn Sino ham Gippokrat kabi odam tanasida to'rt xil modda bor(safro, qon, qora o't, balg'am), shu moddalardan birortasi organizmda ko'proq bo'lsa, bu odam mijozining (temperamenti) tipini belgilaydi. Olimning ta'rificha, elementlarning (moddalar) nihoyat darajada mayda bo'laqlardagi qarama-qarshi kayfiyatlarining bir-biriga ta'siridan paydo bo'lgan kayfiyat mijoz deb ataladi. Ibn Sino kishi psixikasining individual xususiyatlari masalasi bilan ham qiziqadi.

Uning fikricha, kishilarning individual farqi ular mijozining mo'tadil yoki nomo'tadil bo'lishiga bog'liqdir. Masalan, mo'tadil mijozli odamlarning barcha harakatlari bir-biriga monand, tugallangan va yetuk bo'ladi. Bunday tipdagi odamlarning tafakkuri, xayoli va xotirasi kuchli taraqqiy etgan, ahloqli

¹ (E.G'oziev. "Umumiy psixologiya" T.- 2010-y.)

bo'ladi, deb ta'kidlaydi. Umuman, Ibn Sino psixologiyaning ko'pgina masalalari yo'zsidan original, progressiv fikrlar qoldirdiki, bu bilan psixologiya fanining keyingi taraqqiyotiga katta hissa qo'shdi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

- 1.E.G'oziev. "Umumiy psixologiya" T.- 2010-y.
- 2.O.U.Avlayev,SH.R.Samarova,S.R.Mirzayeva "Psixologiya nazariyasi va tarixi" Fan ziyosi nashriyoti,2022
3. Uchkunovna, Raxmanova Dilfuza. "Buyuk ajdodlarimiz ta'limotida sog'lom avlodni tarbiyalash." *Pedagog* 1.2 (2022): 186-190.

ABU ALI IBN SINONING XORAZMDAGI FAOLIYATI

Firuz Jumanazarovna Jumaniyazova

Xorazm Ma'mun akademiyasi

Kichik ilmiy xodimi

jumanazarovafiruz8485@gmail.com

Abu Ali al-Husayn ibn Abdulloh ibn al-Hasan ibn Ali 980-yilda Afshona qishlog'ida tug'ilgan. Ibn Sino jahon fani taraqqiyotiga ulkan hissa qo'shgan O'rta Osiyolik buyuk qomusiy olimdir. Uni G'arbda Avitsenna nomi bilan atashgan. Ibn Sinoning otasi Abdulloh Balx shahridan bo'lib, Somoniylar amiri Nuh ibn Mansur (967-997) davrida Buxoro tomoniga ko'chib, Hurmaysan qishlog'iga moliya amaldori etib tayinlanadi. U Afshona qishlog'ida Sitora ismli qizga uylanib ikki o'g'il farzand ko'radi. O'g'illarining kattasi Husayn (Ibn Sino), kenjasi Mahmud edi. Husayn 5 yoshga kirgach, Ibn Sinoning oilasi poytaxt - Buxoroga ko'chib keladi va uni shu yerda o'qishga beradilar. 10 yoshga yetar-yetmas Ibn Sino Qur'on va adab darslarini to'la o'zlashtiradi. Ayni vaqtda u hisob va aljabr bilan ham shug'ullanadi, arab tili va adabiyotini mukammal egallaydi. Ibn Sinoning dastlab Abu Abdulloh Notiliydan, so'ngra Abu Mansur al-Hasan ibn Nuh al-Qumriydan ta'lim oladi¹.

Ibn Sino 17 yoshdayoq Buxoro xalqi orasida mohir tabib sifatida taniladi. O'sha kezlarda hukmdor Nuh ibn Mansur betob bo'lib, saroy tabiblari uni davolashdan ojiz edilar. Dovrug'i butun shaharga yoyilgan yosh tabibni amirni davolash uchun saroyga taklif qiladilar. Uning muolajasidan bemor tezda sog'ayib, oyoqqa turadi. Evaziga Ibn Sino saroy kutubxonasidan foydalanish imkoniyatiga ega bo'ladi². Somoniylarning kutubxonasi o'sha davrda butun O'rta va Yaqin Sharqdagi eng katta va boy kutubxonalardan sanalardi. Ibn Sino bir necha yil davomida shu kutubxonada kechayu kunduz mutolaa bilan mashg'ul bo'lib, o'z davrining eng o'qimishli, bilim doirasi keng kishilaridan biriga aylandi. Olim zaruriy bilimlarning barchasini Buxoroda oladi. Olimning ilmiy ijodi 18 yoshidan boshlandi. U Nuh ibn Mansurga atab nafsoniy quvvatlar haqida risola, "Urjuza" tibbiy she'riy asari, o'z qo'shnisi va do'sti Abul-Husayn al-Aruziyning iltimosiga binoan, ko'p fanlarni o'z ichiga olgan "Al-hikmat al-Aruziy" ("Aruziy hikmati") asarini ta'lif etdi. Undan tashqari, boshqa bir do'sti faqih Abu Bakr al-Baraqiyning iltimosiga ko'ra, 20 jildli "Al-hosil va-l-mahsul" ("Yakun va natija") qomusiy asari hamda 2 jildli "Kitob al-bir va-l-ism" ("Sahovat va jinoyat kitobi") ni yozdi.

Qoraxoniylar 999-yil Buxoroni zabt etib, Somoniylar davlatini ag'darganidan keyin Ibn Sino hayotida tashvishli, notinch va og'ir damlar boshlandi. 1002-yil uning otasi vafot qildi. Ikki sulola vakillarining taxt uchun kurashi 1005-yilgacha davom etib, oxiri Qoraxoniylarning butkul g'alabasi bilan tugadi. Bunday vaziyatda Buxoroda ortiq qolib bo'lmas edi. Shu bois Ibn Sino o'z yurtini tark etib, Xorazmga bosh olib ketdi. Xorazm bu vaqtda Qoraxoniylar hujumidan birmuncha tinch bo'lib, iqtisodiy va madaniy jihatdan ancha rivojlangan o'lka edi. Hatto shoh saroyida tevarak-atrofdan juda ko'p olim va fozil kishilar to'plangan edi.

Bu davrda Xorazmda olim va tabib Abu Sahl al-Masihiy, tarixchi Ibn Miskaveyh, buyuk mutafakkir Abu Rayhon Beruniy, Abu Nasr ibn Iroq, Abul Xayr Hammor kabi turli soha olimlari ilm-ma'rifat sohasida ham ish olib bordilar. Ana shu olimlar orasiga Abu Ali ibn Sino ham kelib qo'shildi. Chindan ham Xorazmshoh Ali ibn Ma'mun davrida Xorazm ilm-fanning gullagan davriga aylangan edi³. Shu davrda Ma'mun rahnamoligida "Ma'mun akademiyasi" tashkil topadi. Olim 7 yil davomida "Ma'mun akademiyasi"da faoliyat ko'rsatadi. Ibn Sino o'z tarjimaiyati holida Xorazmga borganida u

¹ Irisov A. Abu Ali ibn Sino xayoti va ijodiy merosi. T., "Fan".1980.44-46-betlar.

² O'sha joyda, 51-bet

³ Tolstov S.P.,Beruniy va uning zamoni. Qarang:"Beruniy-o'rta asrning buyuk olimi"(Maqolalar to'plami),T.,1960,14-b.

MUNDARIJA

KIRISH.....	4-5
1-SHO‘BA. ABU RAYHON BERUNIY HAYOTI VA IJODIY MEROSI	
BERUNIYNING “QADIMGI XALQLARDAN QOLGAN YODGORLIKLAR” ASARI O‘RGANILISHIGA DOIR, Bahrom Abduhalimov.....	6-8
ABU RAYHON BERUNIYNING TABIIY FANLAR RIVOJIGA QO‘SHGAN HISSASI	

Abdullayev Ikram Iskandarovich, Ruzmetov Dilshod Ruzimboyevich.....	8-11
ABU RAYHON BERUNIY VA “DORUL HIKMA VAL MAORIF” – XORAZM MA’MUN AKADEMIYASI ALLOMALARINING JAHON ILM-FANI RIVOJIGA QO‘SHGAN HISSASI Nodira Mustafoyeva, Raufjon Mahmudov	12-17
ВКЛАД БИРУНИ И ИБН СИНА В ФОРМИРОВАНИИ МЕСТНОЙ АРХИТЕКТУРЫ.. B.S.Рахмонов.....	17-21
SAYYORAMIZ QIYOFASINI KASHF ETGAN DAHO Utepova Genjexan Baltabaevna, A.Uzaqbaev Yuldasheva	22-25
BERUNIY ASARLARIDA QADIMGI ERON VA FORSLAR MADANIYATI. Kuranbayeva Umida Sultannazarovna	25-30
BUYUK ALLOMALARIMIZ ABU RAYXON BERUNIY VA IBN SINOLARNING SIVILIZATSIYA TARIXIDAGI ROLI Xalimbetov Yusup Masharipovich, Yuldashev Soatboy Jiyanboyevich, Ibragimova Elnara Farmanovna.....	31-34
BERUNIYNING HINDISTON ASARI – TARIXIY ETNOGRAFIK ASAR SIFATIDA Tadjiyeva Feruza Jumabayevna.....	35-36
HISTORICAL CONDITIONS OF THE FORMATION OF BERUNI’S SCIENTIFIC AND PHILOSOPHICAL VIEWS. Yuldasheva Saodat Mamasakhatovna, Mukhammadova Zebokhon Zakhid.....	37-39
INTERPRETATION OF PSYCHODIAGNOSTIC PROGNOSIS IN THE SCIENTIFIC HERITAGE OF ABU RAYHAN BERUNI Yuldasheva Saodat Mamasakhatovna,	39-40
ABU RAYHON BERUNIY TAFAKKURLARINI O‘RGANISH (BERUNIY TAVALLUDINING 1045 YILLIGIGA BAG‘ISHLANGAN QOBUL XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMANI HAQIDA), Azizullah Arol. O‘lmasbek Xo‘jayev.....	41-48
ABU RAYHON BERUNIY ASARLARIDA QO‘LLANILGAN METODOLOGIYANING MUHIM XUSUSIYATLARI. Mamadaminov Muhridin.....	48-52
FOLKLORSHUNOSLIK VA ETNOGRAFIYADA XALFACHILIK AN‘ANALARINI QIYOSIY O‘RGANISH MASALALARI Guzal Razzakova.....	52-54
ADABIY PARALLELNING JANRIY XUSUSIYATLARI. Teshayeva Gulnoza Jamshidovna	55-58
RELIGIOUS AND PHILOSOPHICAL IDEAS OF ABU RAYHAN BERUNI. Soatboyeva Sevinchoy.....	58-59
ABU RAYHON BERUNIYNING ILMIY MEROSLARI. Bozorova Aziza, Sayfullayeva Gulhayo.....	59-60
BERUNIYNING TABIIY-ILMIY QARASHLARI G‘ARB OLIMLARI TALQINIDA Otajonov G‘ayratjon Umarovich	60-62
ULUG‘ BOBOKALONIMIZ ABU RAYHON BERUNIYNING ILMIY MEROSINI O‘RGANISH Mambetnazarov Miraziz	62-64
ABU RAYHON BERUNIY HAYOTI VA IJODIY FAOLIYATI. Ro‘zmetov Shuhratbek Quronboyevich	64-66
ABU RAYHON BERUNIYNING "QADIMGI XALQLARDAN QOLGAN YODGORLIKLAR ASARI TARIXIY MANBA SIFATIDA. Rustamova Munisa Umid qizi	66-67
2-SHO‘BA. ABU RAYHON BERUNIY YASHAGAN DAVR ADABIY MUHITI	
ABU RAYHON BERUNIYNING IJTIMOYIY-SIYOSIY QARASHLARI. Otamuratov Sadulla Otamuradovich	67-69
ABU RAYXON BERUNIYNING MA’NAVIY-AXLOQIY G‘OYALARI. Raximova M.Z.....	69-71
O‘ZBEKISTON RANG TASVIRIDA BERUNIY OBRAZINI YARATISH TAJRIBALARI Imamov Azizxon Avazxanovich.....	71-75
ABU RAYHON BERUNIYNING PEDAGOGIK TA‘LIMOTIDAN FOYDALANISH MEXANIZMLARI. Akram O‘tayev.....	76-77

ABU RAYHON BERUNIY VA ABU ALI IBN SINONING TA'LIM-TARBIYAGA OID QARASHLARI Zokirov Kozimjon, Xusanov Alijon Karimovich, Sobirov Ozodbek Tojimatovich, Zokirov Odiljon Kozimjonovich,	77-81
DAXLDORLIK TUYG'USINING TARIXIY-FALSAFIY ILDIZLARI. Dushayev Akbar Joniqulovich	81-84
ABU RAYHON BERUNIY IJODIDA ANIQ VA TABIIY FANLAR. Abdullayev Botirjon	84-88
БЕРУНИ УЧЁНЫЙ ГЕНИАЛЬНЫЙ МЫСЛИТЕЛЬ СРЕДНЕВЕКОВЬЯ. Rajabova Dinora Shavkatovna.....	88-91
ABU RAYHON BERUNIYNING "MINERALOGIYA" ASARIDA QAYD ETILGAN BA'ZI KITOBLAR XUSUSIDA. Anvar Allambergenov.....	91-93
ABU RAYHON BERUNIYNING INSON MOHIYATI HUSUSIDAGI QARASHLARI. Abdullayev M.S.	94-95
BERUNIYNING "IBN SINO BILAN SAVOL-JAVOBI" DA LINZALAR MASALASI. Avezmurotov Ollayor, Avezmurotova Zebo Alloyarovna	95-99
ABU RAYHON BERUNIY ILMIY MEROSI - BEBAHO BOYLIK, Raxmanova Shirin Qutlimuratovna	99-101
OTA-ONANING FARZAND TARBIYASIDAGI PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI. TURAQULOV BO'RI NORBOYEVICH, KALDIBAYEVA FARIZA MUHAMAD QIZI, Rayimboyeva Kumushoy O'ktamboy qizi.....	101-103
RAYHON BERUNIY ASARLARIDA XORAZM TARIXI, Erkayeva Sevinchoy Egamberganovna.....	104-105
3-SHO'BA. ABU RAYHON BERUNIYNING ILM-FAN, MADANIYAT VA SAN'ATGA QO'SHGAN ULUSHI	
BERUNIY VA IBN SINO MEROSLARINING JAHON FANI RIVOJIGA TA'SIRI, Karimov Baxtiyor Raxmanovich.....	106-109
ABU RAYHON BERUNIYNING "HINDISTON" ASARIDA GNOSEOLOGIK MUAMMOLAR TALQINI, J. Miraxmedov.....	109-110
ABU RAYXON BERUNIYNING TABIIY-ILMIY QARASHLARI, Shamsiddinov Burxon Jakbarovich.....	111-114
MOVAROUNNAHRDA ILM-FANNING RIVOSHLANISHIDA IBN SINO VA BERUNIYNING O'RNI MASALASIGA DOIR, Qambarov Abdumutal Axadjonovich.....	115-117
BERUNIYNING "TAFHIM" ASARINI TARIXIY AHAMIYATI, Azizqulov Akram Abduraxmonovich.....	118-119
ABU RAYHON BERUNIYNING MA'NAVIY VA MADANIY MEROSI, Egamberganova Matluba Jobborgonovna.....	119-120
ABU RAYHON BERUNIY IJODIDAGI ASOSIY ILMIY YO'NALISHLAR, Abdullayev Botirjon.....	121-125
XORAZMSHOH MA'MUNIYLAR DAVRI IJTIMOY MUHITIDA ABU RAYHON BERUNIYNING O'RNI VA ILMIY FAOLIYATI, Matyakubov Shonazar Sobirovich....	125-127
ABU RAYHON BERUNIYNING TARIXIY TAFAKKURI VA TARIX FANI RIVOJIGA QO'SHGAN HISSASI, Aminov Xurmatbek Baxram o'g'li.....	128-131
ABU RAYHON BERUNIY ASARLARIDA KASHMIR TEVARAGIDAGI TURKIY ELATLARGA TEGISHLI BILGILAR, G'aybulla Boboyorov.....	131-134
ABU RAYHON BERUNIYNING O'RTA ASRLAR ILM-FANI, MADANIYATI VA SAN'ATINING RAVNAQ TOPISHIDAGI XISSASI, Najmetdinova Mavluda Mamasodiqovna.....	134-136
UYG'ONISH DAVRI – XORAZM SHAHARLARI, Abdirimov R., Sadullayev B.P., Raximov Sh.B.....	137-142
ABU RAYHON BERUNIYNING ILM-FAN, MADANIYAT VA SAN'ATGA QO'SHGAN ULUSHI, Muhammad Qozim Amini Karim o'g'li, O'lmasbek Xo'jayev.....	143-146
BERUNIYNING TABIIY-ILMIY QARASHLARI G'ARB OLIMLARI TALQINIDA, Otajonov G'ayratjon Umarovich.....	146-148

ABU RAYHON BERUNIYUNING ILM-FAN VA MADANIYATGA QO‘SHGAN HISSASI HAQIDA QISQACHA MULOHAZA, Saparbayev Atabek Sharipboyevich, Shahanov Bobur Choriyevich.....	148-150
ABU RAYXON BERUNIY ASARLARIDA PSIXOLOGIK G‘OYALAR TALQINI, Radjabova Zuxra Mirzotilloevna.....	151-152
ABU RAYHON BERUNIYNING IJTIMOYIY-GUMANITAR FANLARGA QO‘SHGAN HISSASI, Nurullayev Farhod Kadamovich.....	152-154
BERUNIYNING AQL MASH‘ALI – KOLUMB KASHFIYOTINING SIRI, Umid Bekmuhammad.....	155-158
ABU ALI IBN SINONING TIBBIYOT VA FARMATSEVTIKA FANI RIVOJIGA QO‘SHGAN HISSASI, Qosimjanova Nilufar Akmaljon qizi.....	159-160
ASTRONOMIK VA MATEMATIK TRAKTAT (TARIXIY TAXLIL), Abdullayeva Intizor Baxromovna.....	160-162
ISAJON SULTONNING “ABU RAYHON BERUNIY” ROMANIDA TARIXIYLIK TAMOYILLARI, Babayeva Sevara Baxtiyor qizi.....	163-165
ABU RAYHON BERUNIYNING IJTIMOYIY-GUMANITAR FANLAR SOHASIGA QO‘SHGAN HISSASI, Raxmatjon Saotboyev.....	165-166
ABU RAYXON BERUNIYNING ILM-FAN MA‘DANIYAT VA SAN‘ATGA QO‘SHGAN ULUSHI, Turdimuhammadova Sarvinoz.....	167-168
NIZOMIY ARUZIY SAMARQANDIY ABU RAYHON BERUNIYNING TABIATSHUNOSLIK ILMILARI HAQIDA, Usmanov Jaxongir Bazarovich.....	168-169
4-SHO‘BA. ABU ALI IBN SINONING TIBBIYOT VA FARMATSEVTIKA FANI RIVOJIGA QO‘SHGAN HISSASI	
ABU ALI IBN SINONING TIBBIYOT VA FARMASEVTIKA FANIGA QO‘SHGAN HISSASI, Rashidov Shamsiddin Sharofovich.....	169-170
ABU ALI IBN SINONING TIBBIYOT VA FARMATSEVTIKA FANI RIVOJIGA QO‘SHGAN HISSASI, Davronov Bahodirjon Abdirahim o‘g‘li.....	170-174
THE POSITIVE EFFECT OF IBN SINA’S WORKS IN THE DEVELOPMENT OF WORLD MEDICINE, Farangiz Mamarizayeva Zohidjon qizi.....	174-175
PRAGMATIZM INSON ICHKI POTENSIALINI VA IRODASINI RO‘YOBGA CHIQRISHNING ASOSIY OMILLARI, Bekchanov Zufarbek Madrimovich.....	175-177
BERUNIY VA IBN SINO YOZISHMALARIDA ARISTOTELNING ONTOLOGIK TA‘LIMOTI TALQINI, Ibragimov B.T.....	177-179
ABU ALI IBN SINONING ANATOMIYA FANI RIVOJIGA QO‘SHGAN XISSASI, Boboqulova Nodira Nurmat qizi.....	179-181
ABU ALI IBN SINONING TIBBIYOT VA FARMATSEVTIKA FANI RIVOJIGA QO‘SHGAN HISSASI, Normo‘minov H.SH., Maxkamov B.G‘.....	182
РОЛЬ АБУ АЛИ ИБН СИНО В СОВРЕМЕННОЙ ФАРМАЦЕВТИКЕ, Ergasheva Moxinaxon Nuriddin qizi.....	183-184
ABU ALI IBN SINONING TABIIY-ILMIY VA GNOSEOLOGIK QARASHLARIDA UYG‘UNLIK G‘OYALARI, Bekpo‘latov Ulug‘bek Rahmatulla o‘g‘li.....	185-187
ABU ALI IBN SINO INSON AXLOQIY VA TIBBIY TARBIYASI XUSUSIDA, Shamsiddinov Burxon Jakbarovich.....	188-190
QORA SMORODINA QUYUQ EKSTAKTI VA BARGI TARKIBIDAGI ASKORBIN KISLOTA VA ERKIN ORGANIK KISLOTALARNI ANIQLASH, Ag‘loxodjaeva Shaxnozaxon Muxammad qizi, Saidvaliyev Abdudjalil Qo‘chqorovich.....	191-194
DETERMINATION OF ASCORBIC ACID AND FREE ORGANIC ACIDS IN SOFT EXTRACT AND BLACKCURRANT LEAVES, Aglokhodjayeva Shakhnozaxon Muxammad qizi, Saidvaliyev Abdudjalil Kuchkarovich.....	194-195
ABU ALI IBN SINONING XALQ TABOBATIGA QO‘SHGAN HISSASI, Jalilova D.M.....	196-197
THE POSITIVE EFFECT OF IBN SINA’S WORKS IN THE DEVELOPMENT OF WORLD MEDICINE, Farangiz Mamarizayeva Zohidjon qizi.....	198-199